

змогу подолати відрив теорії від практики та реально відобразити зміни у господарській системі та суспільстві в цілому.

Список використаних джерел:

1. Кун Т. Структура научных революций: пер. с англ. / Т. Кун. – М. : Прогресс, 1975. – 288 с.
2. Автономов В. С. История экономических учений : учеб. пособие / под ред. В. С. Автономова. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 784 с.
3. Шаститко А. Предметно-методологические особенности новой институциональной экономической теории / А. Шаститко // Вопросы экономики. – 2003. – № 3. – С. 24–41.
4. Шаститко А. Е. Новая институциональная экономическая теория / А. Е. Шаститко. – 3-е изд. – М. : ТЕИС, 2002. – 591 с.
5. Степаненко С. В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології): монографія / С. В. Степаненко ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2008. – 312 с.

Хохлова О.А.

аспірант,

Інститут хімічних технологій

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ: ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ НА ДАВНЬОМУ СХОДІ НА ПРИКЛАДІ МІСТА-ДЕРЖАВИ ЛАГАШ

Економічні реформи – це масштабні перетворення в системі управління економікою, ведення господарства, шляхи та способи здійснення економічної політики. Економічні реформи проводяться в умовах, коли виявляється низька ефективність економічної системи, виникають економічні кризи, економіка недостатньо задовольняє потреби людей тощо [1].

Одна з перших історичних згадок щодо економічних реформ пов'язана з подіями, які відбувалися приблизно у 2300-2400 р. до н.е. у місті Лагаш (Месопотамія).

Третє тисячоліття до нашої ери в Месопотамії характеризується значним економічним підйомом, що був обумовлений розвитком землеробства на базі іригації та більш широким, ніж раніше, використанням металу.

В документах того часу вказується, що надлишок продуктів сільського господарства та ремісничого виробництва успішно продавався на внутрішніх ринках країни, а також вивозився у сусідні країни в обмін на необхідні товари, наприклад – срібло. Лагаш був важливим транзитним пунктом на водному шляху, що пов'язує Тигр з Євфратом. Через нього йшли на схід або розвантажувалися кораблі, які прибували з моря [2].

Ріст добробуту суспільства міста Лагаш привів до його розшарування, тобто до виділення двох антагоністичних верств населення – аристократів-рабовласників та вільних землеробів-общинників [3]. Розвиток

господарського життя вів лише до збагачення класу рабовласницької аристократії, до складу якої входили чиновники та жерці.

Останній цар династії Лугальєнда міста Лагаш був змушений поступитися місцем правителю Урукагіну, який захопив верховну державну владу в результаті насильницького перевороту, спираючись на підтримку саме вільних общинників.

Прийшовши до влади Урукагіна провів низку реформ, які мали за мету покращення життя середніх вільних верств населення.

Для того, щоб підкреслити соціальний характер своїх реформ, Урукагіна в своїх написах протиставляє жорстокі форми експлуатації бідняків, що царювало у Лагаші до його приходу до влади, те положення, що установилося в результаті його реформ.

Згідно написів Урукагіни, до захоплення їм влади у Лагаші необмежено господарювала верхівка рабовласницької аристократії. Попередній правитель стягував високі податки з усіх доходів населення та храмів. У свою чергу жерці також утискали населення, вимагаючи собі високу плату за здійснення релігійних обрядів. В країні царювало свавілля. Багатії та чиновники мали змогу безкарно грабувати та утискати бідняків.

Урукагіна поставив собі за особливу заслугу те, що він припинив ці зловживання і знову встановив «давній порядок» та «давню справедливість». Він прогнав наглядців і дав людям вільно займатися своїми справами. Він відновив права та привілеї храмів. Однак в той самий час він скоротив ту плату, яку жерці стягували раніше з населення. Урукагіна видав закони, які мали за мету «звільнити громадян Лаваша від небезпеки обману, крадіжки зерна та скарбів, від вбивства й зламу». Він встановив покарання, щоб сильний не ображав сироту та вдовицю.

Таким чином, соціальні реформи Урукагіни були подані у формі законів, які повинні були захищати інтереси середніх вільних прошарків населення, що отримали ряд прав у результаті цих реформ.

Урукагіна правив протягом 6 років, і за цей короткий термін його місто досягло великого розквіту. З гордістю повідомляє реформатор про ті храми та дворці, які він побудував, та про канали, які він спорудив.

Однак Урукагіну не вдалося закріпити своє діло.

Аристократія міст-сусідів з тривогою дивилась на посилення общинників та середніх вільних прошарків Лагаша. На 7-му році правління Урукагіни цар міста Умма зі своїм військом вторгся у Лагаш, спустошив його, спалив храми та палаци, пограбував їх багатства та скинув царя-реформатора Урукагіну.

Цар Умми Лугаль-заггісі був прихильником централізації і ставив перед собою широке завдання об'єднання під своєю владою всіх міст-держав Месопотамії. На його думку, це було потрібно для належного підтримання мережі систем штучного зрошення, захисту країни від вторгнення гірських племен та кочівників тощо. З часом це завдання було виконано [4].

Успіх економічних реформ у давні часи безумовно знаходився в сильній залежності від дій зовнішніх факторів. Без урахування цих факторів реформатори могли розраховувати лише на короткостроковий успіх.

Список використаних джерел:

1. Экономика и право: словарь-справочник. – М.: Вуз и школа. Л. П. Кураков, В. Л. Кураков, А. Л. Кураков. – 2004.
2. Город-государство – Лагаш. : [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rozamira.ucoz.ru/publ/transfizicheskoe_poznanie/istorija/gorod_gosudarstvo_lagash/21-1-0-1192
3. Экономическая история зарубежных стран: Учеб пособие: / Н. И. Полетаева, В. И. Голубович, Л. Ф. Пашкевич и др.; – Мн.: Интер-прессервис; Экоперспектива, 2003. – 592 с.
4. История Древнего Востока. – Государственное издательство политической литературы. В. И. Авдиев, 1948 г. – 588 с.